

ИНФОРМАЦИЯ

АКТУАЛНИ ТЕМИ ПО ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ В БЪДЕЩАТА РАБОТА НА ЕОБХ

Годишната среща на Мрежата по Здравеопазване на животните и Хуманно отношение (АНАВ)¹ – Част Хуманно отношение към Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ (EFSA))² се проведе на 11-12.05.2017 г. в град Парма, Италия.

Още преди срещата на Мрежата ЕОБХ събра мненията на държавите членки (ДЧ), за най-честите проблеми в тяхната практическа ежедневна работа, свързани с хуманното отношение към животните и как може да продължи да ги подкрепя като разработи научни становища и оценка на риска по тези теми. За тази цел всяка ДЧ предложи преди срещата една или повече теми, които са от значение за ежедневната практическа работа.

По време на срещата на Мрежата на 11-12 май 2017 г. се проведе структурирано упражнение за идентифициране на предложените от ДЧ теми за хуманно отношение към животните, изискващи оценка на риска на ЕОБХ. Темите, предложени от всички ДЧ бяха 12, а 4 от тези теми бяха избрани въз основа на броя на ДЧ, които ги предлагат.

Като приоритетни, преди срещата, ДЧ бяха посочили следните теми:

Тема 1 Изисквания за отглеждане на зайци

¹ АНАВ - Animal Health and Animal Welfare

² Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) -European Food Safety Authority (EFSA) е европейска агенция, финансирана от Европейския съюз, която работи независимо от европейските законодателни и изпълнителни институции (Комисията, Съвета, Парламента) и държавите-членки на ЕС. Тя е създадена през 2002 г. вследствие на серия от хранителни кризи в края на 90-те години, за да бъде източник на научен съвет и комуникация относно рисковете, свързани с хранителната верига. Агенцията е създадена от ЕС съгласно Общия закон за храните - Регламент 178/2002. Общият закон за храните създава европейска система за безопасност на храните, в която отговорността за оценката на риска (науката) и за управлението на риска (политиката) се запазва отделно. ЕОБХ отговаря за първата област и също така има задължението да съобщава на обществеността своите научни открития. Via Carlo Magno 1A • 43126 Parma • ITALY Tel. +39 0521 036 111 • Fax +39 0521 036 110 • www.efsa.europa.eu

- Понастоящем няма общодостъпно научно становище и разработки, за да могат да се оценяват условията на настаняване и отглеждане на зайци в аспекта на хуманното отношение.
- В практиката е известно, че се създават условия за силно замърсяване на въздуха с високи концентрации на амоняк, както и при други видове животни като бройлерите.
- Европейския парламент определи, че е необходимо да се определят приемливи условия за благосъстоянието на зайците, отглеждани за производство на месо³.
- *Бележка от ЕОБХ:* Другите аспекти, които биха могли да бъдат обхванати са изисквания за клетките, пространството за задоволяване на потребностите и естественото поведение (хранене, ровене, движение и т.н.), вида на настилката, груповото отглеждане, обогатителни материали, липсата на възможност за животното да се скрие.

Тема 2 Хуманно отношение към коне при различни системи на отглеждане

- Няма европейска нормативна уредба относно хуманното отношение към конете, на фона на съществуващите важни проблеми по отношение на хуманното отношение към тях.
- Конете се отглеждат и използват за много различни цели: домашни любимци, отдих, спорт, производство на месо, работа.
- Дори в спорта, многобройните дисциплини водят до много различни тренировъчни практики и натоварвания (състезания, скокове, тренировки, издръжливост и т.н.).
- Необходимо е да се определят основните ключови въпроси, свързани с благополучието на конете, независимо от конкретното им използване (условия на настаняване за отглеждане, ограничения на социалното им общуване, хранене, обучение), а след това да се търсят спецификите за всяко направление.

Тема 3 Хуманно отношение при отглеждане на риби във ферми

- Много разнообразна животинска група с малко правна защита. Наличната информация за хуманно отношение и оценката на риска е оскъдна;
- Изследователските проекти са извършени след изявлението на ЕОБХ „Изявление на ЕОБХ, изготвено от експертната група на АНАВ относно: пропуските в познанието и нуждата от изследвания за хуманното отношение към рибите, отглеждани в стопанства, EFSA Journal (2009) 1145, 1-7“ „становища за рибите“, публикувани през 2009 г.;
- Оценката на риска / научните консултации биха били много полезни.

Тема 4 Оценка на риска за въздействието на материалите за обогатяване на средата върху безопасността на храните

³ Европейски парламент - Комисии – Комисия по земеделие и развитие на селските райони - <http://www.europarl.europa.eu/committees/bg/agri/draft-reports.html?ufolderComCode=AGRI&ufolderId=06481&urefProcCode=&linkedDocument=true&ufolderLegId=8&urefProcYear=&urefProcNum=>

- В някои ДЧ са започнали дискусии, които показват, че някои материали за обогатяване на средата (блокчета за кълване, за точене на ноктите и др.) могат да съдържат замърсители, които могат да попаднат в хранителната верига. Би било добре да се определи риска, представен от различни материали, за да се установят насоки за най-добри практики в тази област.
- *Бележка от ЕОБХ:* да бъде изяснено дали става въпрос за рискове от материали за обогатяване на средата, които могат да се отразят на хуманното отношение към кокошките (напр. безопасност на блокчетата за кълване за здравето на животните и хигиената на клетките) или да влязат в ролята на замърсители за безопасността на храните, което е вече извън правомощията на панела на АНАВ);

Тема 5 При всички селскостопански животни – ограничаване на водата

- С изключение на директивата за свинете, законодателството е двусмислено при формулирането на постоянното наличие на вода за селскостопанските животни;
- Понякога е търговска практика да се изключва предоставянето на вода за бройлери в продължение на няколко часа всеки ден или да се осигурява вода само за ограничен период от време за телета или говеда, отглеждани на закрито;
- Какъв е рискът от ограничаване на достъпа до вода за селскостопанските животни?

Тема 6 Транспорт на дълги разстояния на бракувани кокошки носачки

- Бракуваните кокошки носачки се транспортират за клане, понякога на дълги разстояния;
- Възможно е да има риск от гледна точка на хуманното отношение към животните при транспортирането на тези кокошки при условия, които вероятно не отговарят на някои основни нужди, като храна и вода;
- *Бележка от ЕОБХ:* Друг аспект, който може да бъде обхванат, е годността за транспортиране.

Тема 7 Клане на някои диви животни, отглеждани във ферми – бизони, щрауси, диви свине, а също и биволи;

Клане на диви животни като бизони, щрауси и диви свине

- Понякога се налага клането на определени животински видове, като например бизони, щрауси и диви свине, да се извърши във фермата;
- Обработката и клането на тези животни изисква специални умения и специални видове оборудване за фиксиране на животните;
- Въпреки че се изисква сертификат за компетентност за клане, все още съществува риск за благосъстоянието на животните и компрометиране на хуманното отношение, причинено от недобро оборудване, недостатъчно познаване, както и недостатъчни умения, дължащи се на малкия брой на тези животни, заклани на рутинна основа.

Хуманно отношение при клане на дивеч от ферми или видове, които са още „нови/непознати“ за селскостопански цели

- Например: Клане на видовете, категоризирани като едър рогат добитък (бизони, водни биволи, но се различават по отношение на отглеждането и начините за манипулиране и / или физиологията. Видовете "нови" животни за

селскостопански цели се въвеждат с бързи темпове. Знанието и регулаторната рамка не винаги могат да се справят.

Тема 8 Клане във фермите – оборудване и брой и видове животни

Бракувани кокошки носачки: убити във фермата

- Тъй като пазарната стойност на бракуваните кокошки носачки е много ниска, може да се сметне за възможно да се убиват животни във фермата (потенциално за обезвреждане като отпадъчен продукт за производство на електроенергия).
- Какви са рисковете от убиването на голям брой или цели стада във фермата?

Отпадни животни, евтаназия на животни, които служат за храна на влечуги, спешно клане

- Няма достатъчно познания за практически и ефективни методи за убиване на животни, различни от тези, използвани за клане. Например алтернативи на CO₂.

Клане на птици и зайци в стопанството за директни доставки;

- Клането на домашни птици и зайци във фермата за пряко снабдяване (малки доставки) е разрастващ се бизнес.
- Броят на животните, които могат да бъдат заклани без удостоверение за компетентност, може да бъде доста висок, тъй като максималният брой все още не е установен с процедурата по комитология.
- Тъй като малките предприятия често не са в състояние или не желаят да инвестират в подходящо оборудване за зашеметяване, разработването на ново, по-достъпно оборудване (в рамките на изискванията на Регламент 1099/2009) за зашеметяване на домашни птици и зайци в стопанствата би могло да бъде от полза за тяхното благосъстояние.

Тема 9 Клане във фермите за контрол на болести по време на епизоотии

- Разработване на схема за оценка на риска за хуманно отношение към животните (или насоки) при прилагане на мерки и методи за борба с болестите;
- Както вече беше предложено по време на заседанието на мрежата на ЕОБХ от 2015 г., следва да се разработи Наръчник за оценка на риска при умъртвяване на животни за контрол на заболяванията във фермата/извън кланиците при извънредни случаи/епизоотии/бедствия.
- При това трябва да се вземе предвид:
  - често се използва по-малко специализирано оборудване и се подписват временни договорености с различни институции,
  - предприетите мерки също създават опасност от епидемиологични (и зоонотични) рискове и опасности, както за персонала, така и за животните;
- Последните две съображения налагат включването на епидемиолози в работната група за създаване на такъв наръчник.

Тема 10 Безопасността на месото и хуманното отношение към животните

- Необходима е Оценка на риска за отражението на лошите практики с нарушение на хуманното отношение към животните върху безопасността на месото (качеството на месото?);

- Бяха публикувани редица публикации и практически доклади за въздействието на хуманното отношение към животните преди клането върху безопасността на месото и качеството на месото;
- Би било добре да се направи оценка на риска, за да се определят основните фактори и да се подкрепи прилагането на законодателството за хуманно отношение към животните и най-добрите практики;
- *Забележка от ЕОБХ:* Влиянието на начина, по който се третират животните преди клането върху хуманното отношение попада в обхвата на АНАW.

Тема 11 Стандартизиране на записите на електроенцефалограмите (ЕЕГ) и анализа на състоянието на безсъзнание

- ЕЕГ е най-чувствителният и специфичен метод за оценка на безсъзнанието (насоки на EFSA от 2013 г.);
- Няма обаче установени правила за последователността в записването и анализа на ЕЕГ. Това затруднява тълкуването и оценката на състоянието на съзнание;
- Хармонизирането и стандартизацията на записването и анализа на ЕЕГ: включва спецификация на съответните параметри (напр. позицията на записващите електроди върху черепа или върху самия мозък, конфигурация на електродите (върху двете полусфери или от същата полусфера на мозъка), методът за фоново филтриране на шума, използван за получаване и анализ на данни), както и критериите за оценка на безсъзнанието.

Тема 12 Актуализиране, продължаване, допълване на оценките на риска в докладите и научните становища на ЕОБХ

- Лицата, вземащи политически решения, се позовават на докладите и становищата на ЕОБХ за обосноваване на правните норми. Това изисква документите на ЕОБХ да бъдат възможно най-актуални. Въпреки това, някои доклади на ЕОБХ датират от 10 години или повече. ЕОБХ следва да преразгледа предишните доклади и становища по отношение на изискването за научна актуализация.
- В много области съществуват различия в прилагането (и тълкуването) на законодателството на ЕС между държавите-членки. ЕОБХ следва да разгледа дали има научни причини за тези различия, например дали и до каква степен възможността за прилагане може да зависи от различията в системите за отглеждане на животни, които се използват в държавите-членки.
- Една възможност за прилагане на по-високи нива на хуманно отношение към животните са схемите за поддържане на по-високи стандарти в частния сектор (с етикетирание на спазвания стандарт). ЕОБХ следва да определи научни критерии за хуманно отношение към животните, които могат да бъдат интерпретирани и осъществени във всички държави-членки и могат да представляват основа за хармонизирана схема за благосъстояние в рамките на ЕС.
- Докладите и мненията на ЕОБХ имат голямо влияние върху вземащите решения, но това въздействие изглежда се различава в отделните държави-членки. За да се подобри допълнително значението на работата на ЕОБХ, въздействието на докладите и становищата на ЕОБХ в различните държави-членки следва да бъде оценено, за да се извлекат подходи за евентуални подобрения.
- *Забележка от ЕОБХ:* това е много важна тема, но аспектите, свързани с различията в прилагането от държавите-членки, попадат в рамките на

правомоцията на Мрежата (това може да бъде тема за специална среща на Мрежата).

Тълкуване на термини от законодателството като "излишно страдание" и "естественото поведение"

- изясняване на термините – „излишно страдание“ и „естественото поведение“, тъй като се използват в законодателството, нямат легални дефиниции и водят до свободни интерпретации и различия в тълкуването в ДЧ.
- Формулировката на законодателството на ЕС, пряко или непряко относно хуманното отношение към животните, често не съответства на научното значение на тези термини. Това може да доведе до объркване и вариация в тълкуването и прилагането на законодателството.

По време на заседание се проведе дискусии, събиране на допълнителна информация от ДЧ по горепосочените теми, упражнение с гласуване по няколко избрани критерия, така че да може от 12-те теми да бъдат избрани 3 или 4, по които ЕОБХ да започне планиране на работата си по тяхното разработване.

Като най-приоритетни бяха избрани темите:

- 1. Клане на животни във фермите за контрол на болести по време на епизоотии/бедствия;**
- 2. Хуманно отношение при отглеждане на риби във ферми;**
- 3. Клане във фермите;**
- 4. Транспорт на дълги разстояния на бракувани кокошки носачки.**

На заседанието на Мрежата по здравеопазване на животните и хуманно отношение през септември 2017 г. ЕОБХ ще представи своите планове за работа по тези избрани теми.

ИЗГОТВИЛ:

д-р Мадлен Василева, главен експерт в дирекция ОРХВ
19.05.2017 г.